

ÖNSÖZ

TMMOB Maden Mühendisleri Odası, 1954 yılında 6235 sayılı TMMOB yasası uyarınca kurulmuştur. 1982 Anayasası'nın 135. maddesinde tanımlanan kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşudur. Türkiye sınırları içinde meslek ve sanatlarını yürütmeye yasal olarak yetkili mühendis, yüksek mühendis, yüksek mimar ve mimarları bünyesinde toplayan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin içinde yer alan ve tüzel kişiliğe sahip olan 23 Odasından biridir. Odanın merkezi Ankara'da olup, Adana, İstanbul, İzmir ve Zonguldak olmak üzere 4 ilde şubeleri ve ülke düzeyinde pek çok ilde ve işyerinde temsilcilikleri bulunmaktadır.

1970 yılına kadar Metalürji, Petrol ve Seramik, 1974 yılına kadar Jeoloji ve 1986 yılına kadar ise Jeofizik Mühendislerini bünyesinde toplayan Maden Mühendisleri Odası, yurt içinde ve dışında maden mühendisliği öğretimi yapan kuruluşların fakülte ve bölümlerinden mezun olarak diploma ve ruhsatname almış, Türkiye sınırları içinde meslek ve sanatlarını uygulamaya yasal yetkili olup, mesleki çalışmalarda bulunan tüm maden mühendis ve yüksek mühendislerini temsil etmektedir.

Maden Mühendisleri Odası, genel olarak; madencilik sektörünün geliştirilmesine yönelik oluşturulacak amaç ve hedefler ile uygulamaların bilimsel ve teknik temeller üzerinde geliştirilmesi, sektörün planlanmasında ülke sanayi sektörleri ile entegrasyonun ön planda tutulması, ülke ihtiyacı enerjinin yerli kaynaklardan karşılanması, aramadan uç ürüne kadar her aşamada ileri teknoloji kullanımının artırılması, sektörde çevre dostu teknoloji ve yöntemlerin kullanılması, madencilik süreçlerinde ya da sonrasında çevrenin korunmasına ya da yenilenmesine yönelik önlemlerin alınmasını amaçlayan ve gerek madencilik mesleğinin gelişmesi gerekse üyelerinin meslek onurları ile hak ve yetkilerinin sağlanması ve korunmasına yönelik etkinlik ve girişimlerde bulunmaktadır.

2004 yılında kuruluşunun 50. yılına giren TMMOB Maden Mühendisleri Odası, kurulduğundan itibaren, ülkemiz madencilik sektörünün en etkili örgütlerinden biri olarak kabul görmüştür. Söz konusu 50 yıllık süreçte, Maden Mühendisleri Odası, ülkemiz madencilik sektörüne ilişkin her gelişmeye müdahil olmuş, bireysel ya da küçük grup çıkarından uzak, toplumun ortak yararına odaklanmış çözüm önerilerini yine toplumun önüne seçenek olarak koymuştur.

Maden Mühendisleri Odası'nın, yarım yüzyıllık süreçte sürdürmüş olduğu ve mütevazı gelir kaynaklarıyla karşılayılamayacak kadar yoğun etkinliklerinin arkasında, şüphesiz ki, sahip olduğu üye tabanı bulunmaktadır. Söz konusu üye tabanı, Maden Mühendisleri Odası'na, sektördeki pek az kurumda bulunan örgütsel dinamizmi ve etkinlik düzeyini sağlamıştır.

...

Devletçi politikaların uygulandığı 1930'lu ve 40'lı yıllar mühendis ve mimarların altın çağı olmuştur. Bu dönemde teknik elemanların hem iktidardaki rolleri artmış, hem de toplumsal statüleri değişmiş, artı değerden aldıkları pay artmıştır. Mühendis ve

mimarların içinde yer aldıkları bürokratik iktidar bloğunun en önemli özelliği, üretim araçlarının mülkiyetine sahip olmamasına karşın statükoda sanki bir sınıfmışçasına gibi hareket etmesi, yaratılan artı değerın paylaşılmasında söz sahibi olmasıdır. 68 kuşağının öğrenci liderlerinden Harun KARADENİZ'in bir döneme damgasını vuran söyleminde de dile getirdiği üzere, teknik elemanlar uzun yıllar "kapitalsiz kapitalistler" olarak kalmış ve bu özelliklerini uzun yıllar korumuşlardır. Bu özellik bir Osmanlı egemen sınıf klasiğidir.

Teknik elemanların bu tipik özelliklerine en iyi örnek 1940'lı yıllarda EKİ'nin Umum Müdürlüğü'nü yapan maden mühendisi İhsan SOYAK'ın Zonguldak'ta "astığım astık, kestiğim kestik" hükümranlığıdır. Zonguldak'ı bağımsız bir devletmiş gibi yöneten bu teknokrat-bürokratin kendi namına bir tür para bile bastırıldığı söylenmektedir. Odamızın kadroları içinde de yerini almış İhsan SOYAK, İsmet İNÖNÜ'nün milli şeflik döneminin tipik bir yöneticisidir.

Tek parti iktidarının yerine geçen ve II. Paylaşım Savaşı sonrasında Avrupa genelinde ekonomik bir modeli tüm kıtada uygulamaya sokan anlayış çerçevesinde TMMOB kanunu çalışmalarına başlanmış ve 1954 yılında dönemin siyasi iktidarının topluma bakış, algılayış ve ideolojisi doğrultusunda hazırlanan bir yasa ile kurulmuştur. Kuruluş yıllarında TMMOB ve bağlı Odaları da esas itibarıyla hükümetlerin yan kuruluşu gibi çalışmışlardır. Bağımsız mali kaynakları olmayan veya kısıtlı bulunan Odaların bazı çalışmaları hükümetlerce finanse edilmiştir. Hükümetlerle meslek topluluğu arasında bir köprü görevi işlevi gören Odalara, üyelik zorunluluğu ilke olarak saptanmış, meslek Odalarının yönetimleri hükümetlerce sıkı bir vesayet altına alınmıştır. Böylece ülkemizdeki teknik elemanlar, TMMOB aracılığı ile bir "denetim" ve "zapturapt" altına alınmıştır.

TMMOB'nin kuruluşu için oluşturulan "müteşebbis hey'et"ın bileşimi bu türden tespitleri doğrulamaktadır. Bu heyet TMMOB ve Odalarının devlet eliyle kurulduğunu açıkça göstermektedir. Müteşebbis Hey'ette (Kurucular Kurulu) Nafia Vekaletinin (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile kısmen Sanayi Bakanlığı) ağırlığı tartışılmaz. Bu heyette Nafia Vekaletinin üst düzey bürokrat ve teknokratları tam kadro yer almışlardır.

Bu arada oldukça önemli bir gerçeğin altını da çizmek gerekir. Cumhuriyetin ilk 40 yılında kitlesele olarak batıcı-bürokratik iktidarın bir parçası olan teknik elemanlar, homojen bir yapı göstermemişlerdir. Mühendislerin 50'li yıllardaki profili yaşam piramidinden farklı değildir. Bu nedenle de TMMOB ve bağlı Odaları, devlet tarafından kurulmuş olmasına karşın, kısa bir süre içinde mühendis ve mimarların ekonomik, sosyal ve mesleki sorunlarının çözüm arandığı örgütlere dönüşmüşlerdir.

Genel olarak demokrasinin sınırlarını genişletici bir nitelik taşıyan 1961 Anayasası ile toplumsal ve siyasal yoğunlaşmanın özellikle 1970'lerde ortaya çıkardığı yoğun politikleşme de, meslek kuruluşlarını doğrudan etkilemiş ve bu örgütler, politik saflaşmanın içinde yer almışlardır. Toplumsal ve politik ortamı belirleyen sağ-sol kutuplaşmasına oturan bu saflaşmada tahsile ve uzmanlık bilgisine dayanan emek ağırlıklı meslek örgütleri (TMMOB, TTB, TBB ve Eczacılar Birliğı) sol kanatta yer almışlardır.

1970'li yıllarda mühendisler gerek toplumsal konumlarını, gerekse ekonomik olanaklarını yitirerek yoksullaşma sürecine girmişlerdir. Bu durum, TMMOB ve Odalarının tarihi misyonunda da önemli bir kırılmayı gündeme getirmiştir. Üyelerindeki siyasallaşmaya paralel olarak, bu örgütler toplumsal muhalefetin önemli odaklarından biri olmuştur.

1980 askeri darbesinin ardından, diğer birçok sivil toplum örgütünde yaşandığı gibi TMMOB ve bağlı Odaları da oldukça etkilenmiştir. 1970'li yılların güçlü örgütü TMMOB ve bağlı Odaları askeri yönetimlerin baskıcı yönetiminin, Özal hükümetleri döneminde de sürdürülmesinden ve kamu yönetiminden sistemli bir şekilde dışlanmaktan oldukça etkilenmiştir. TMMOB'nin yetki ve faaliyet alanlarını daraltan bir dizi düzenleme, örgüte ve mesleğe saldırı olarak algılanmıştır. 1980'lerin hemen başında Kurucu Meclis'teki tartışmalarla ilgili birçok rivayet vardır. Kurucu Meclis'te bulunan bir üyenin "kapatmaya gerek yok, bir statü değişikliği ile etkisizleştirilmesi yeterli olur" dediği söylenilmektedir. Bu durum 66 ve 85 sayılı KHK'lerde kendini göstermektedir.

TMMOB'ne bağlı Odaların meslek alanlarındaki etkinliği ve işlevselliği piyasa süreçleri karşısında budanmış ve üyelerinin küçük girişimci profili giderek çoğu Odanın bünyesini etkilemiştir. Sanayi yatırımlarının gerilemesi, mevcut yatırımlarında ithal teknolojilere (hatta kimi zaman ithal uzman emeğine) dayanması, mimar-mühendisliği mesleki açıdan da geriletmiştir.

50 yıl boyunca TMMOB ve bağlı Odalarının yaşadığı bu süreç, Odamızda da aynen yaşanmıştır. 1954-66 yılları arasında Enerji Bakanlığının bir Genel Müdürlüğü gibi görev yapan Odamızın yönetim kademelerini, meslektaşlarımızın arasında en üst makamlarda bulunan yada en kariyerli olanlar arasından seçilmişlerdir. Bu 12 yıllık süreçte Odamızın başkan, yazman yada sayman üyelikleri, Etibank, TKİ yada Maden Dairesi Reisliği'nde üst makamlarda bulunan meslektaşlarımız tarafından yürütülmüştür. Bu durum TMMOB'nin ilk Şubelerinden biri olan Zonguldak Şubemiz içinde değişmemiş, 1970'li yıllara kadar EKİ Umum Müdürleri Şube Başkanı, EKİ'de üst düzey görevlerde bulunan meslektaşlarımız, Şube Yönetim Kurulunun çeşitli kademelerinde görevlerde bulunmuşlardır.

1960'lı yıllarda özellikle İTÜ ve ODTÜ'den mezun olan meslektaşlarımız ve tüm dünyada yaşanan gençlik hareketleri doğal olarak Odamızda da etkisini göstermiştir. Bu çerçevede hemen 70'li yılların başında kendilerini mesleklerinin olduğu kadar ülkesinin sorunlarından da sorumluk duyan meslektaşlarımız, Oda Yönetim kademelerinde yer almışlardır. Özellikle Ankara'da ve kamu kurumlarında yoğunlaşan bu meslektaşlarımızın Odaya ve örgüte sahip çıkmalarının ardından Odamız bilgi, belge ve gelişen bir üye tabanına sahip olmuştur. 12 Eylül askeri darbesinden en çok etkilenen meslek örgütlerinden biri olan Odamız, 70'li yıllarda oluşturduğu üye tabanını genişletmemesine rağmen tamamen de kaybetmemiştir.

Türkiye'nin, 39 hükümet, 3 askeri darbe, sayısız ekonomik, siyasal ve toplumsal bunalım içeren en çalkantılı 50 yılında, ülkenin ve madencilik sektörünün sorunlarına ilişkin eleştiri ve çözüm önerilerini topluma sunmak gibi güç görevi üstlenen

Maden Mühendisleri Odası, bu süreçte olumlu ya da olumsuz pek çok eleştiri almış, ancak, hiç bir dönemde çoğunluğun sempati ve saygısını yitirmemiştir.

Söz konusu yarım yüzyılda, Maden Mühendisleri Odası'nın sahip olduğu ve sektördeki pek az kurum ya da kuruluşta bulunan dinamizm, incelenmeye değer bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerçekten; yönetim organları "huzur hakkı" almamış ve talep etmemiş, beş coğrafi-yönetimsel birimi de dahil ücretli çalıştırdığı personelin sayısı hiç bir zaman 10'u geçmemiş ve bütçesinin temel kaynağını mütevazî üye aidatlarının oluşturduğu bir kuruluşun, etkinliklerini bu yoğunlukta sürdürebilmesinin ve madencilik sektöründe bu denli etkin olabilmesinin arkasında, şüphesiz ki, sahip olduğu üye tabanı bulunmaktadır.

Odamızın, 50 yıl boyunca gerçekleştirdiği çalışmalara bakıldığında bir çok nokta gözlenebilir. Ancak, bu çalışmalara dikkatle bakanlar, Odamızın kendi iç dinamiklerinin yarattığı kültürün üretimini, özveriyi, çalışmayı ve alınterini göreceklerdir.

50 yıl boyunca bu örgüte alınteri döken meslektaşlarımı saygıyla anıyorum.

Nadir AVŞAROĞLU
Maden Mühendisi
Ankara-2003